

g sai täis

Aile Asszonyi

dramaatiline sopran

- Õppinud laulmist Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, Amsterdamis ooperistuudios ja Carlo Bergonzi akadeemias Itaalias
  - Debüteeris 2000. a Despina rollis Mozarti ooperis «Cosi fan tutte»
  - Kuninganna Elizabethi laulukonkursi finalist Belgias 2004
  - Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipreemia 2007
  - Eesti teatri aastaauhind 2009 ja 2012
  - Rahvusoper Estonia SEB publikupreemia 2012
  - Abikaasa lavastaja Michiel Dijkema, poeg Andras
- Esinemised Eestis sel hooajal**
- «Tannhäuseri» etendused Rahvusoperis Estonia 6. ja 8. veebruaril
  - «Lendava hollandlase» etendused 18. ja 20. juunil

eest aastapreemia. Selle projekti lõpus tuligi siis Elektra jutuks.

Ja Elektra juhatas teid kindlasti ka edasi?

Jah, Herheim teeb Berliini Deutsche Operis Wagneri «Sörmuse tetraloogiat» ja minu Elektra põhjal soovitas ta mind sinna ettelaulmisele. Berliinis olen Brünnhilde cover ja etendustel laulan ühte kaheksast valkühürist.

Aga kuigi praegu on veel vara detaile avalikuks teha, võin juba öelda, et ühes teises Saksa teatris ootabki mind terve Brünnhilde roll. Ja see kõik saigi alguse sellest, kui ma 20 aastat tagasi siiski otsustasin minna seda mu hääleliigile ebatüüpilist Despina rolli ette laulma! Üks ring sai täis.

Noorte lauljate jaoks kahtlemata inspireeriv lugu!

Ma tahaksin, et noored mõistaksid: aega ei ole. Olgugi et meile õpiajal korrutatakse: võtame rahulikult, kuhuigi pole kiire. Mida lüürilisem on su hää, seda vähem on aega. Neid, kelle hää on algusest peale suur nagu buldooser, leidub vähe. Aga kaks põhiasja, mis on kindlad: hää ei tohi mitte üheski õpingufaasis kõlada koledalt ja ebatäpne intonatsioon on tehniline puudujääk.

Märtsikuus laulate Koblenzi teatris Prokofjevi «Armastust kolme apelsini vastu», mille lavastab teie abikaasa Michiel Dijkema. Kui palju teil on õnnestunud koos töötada?

Üldse mitte! See on esimene kord üle kümne aasta.

Mul on nii elavalt mees tema Rossini «Tuhkatriinu» lavastus Estonias, kuigi see esietendus juba 2006. Küllap on see üldse suurimaid õnnestumisi rahvus-

ooperis selle sajandi jooksul – aga Rossini pole ka ju teie eriala?

Meie tegime koos Straussi «Nahkhiirt» – kuigi siis olime ainult sõbrad, päriselt kokku saime hiljem. Kas tead eesti ooperi vanasõna? Iga dramaatiline hää peab kordki elus tegema operetti! Aga me ei saagi naljalt endale koostööd lubada, sest viieaastane Andras käib Hollandis teises klassis ja teda ei saa igale poole kaasa võtta.

Ma ei saa mööda sellest, et hiljuti laulsite ka Regensburgi teatris. Esitasite Verdi «Nabuccos» Abigaillet – sealsamas majas, kus jaanuari lõpul esietendus Jüri Reinvere ooper.

See on väga armas väike teater, umbes nagu Koblenzis, aga pisut suurem, umbes 550 kohta.

Eriti vaimustas mind, et seal tegutseb üliaktiivne teatrisõprade klubi. Üks liige rõhutas: õige ooperisõber käib iga etendust vähemalt kolm-neli-viis korda vaatamas! Ja nad käivadki, saal on alatasa välja müüdnud. Abigaille oli mulle ka dieedi eest. Vahepeal on hea teha partide vahele, kus leheküljele mahub vaid kuus nooti, vahelduseks mõni, kus on igas sekundis kuus!

Jüri Reinvere ooperi esiettekannet tekitas küsimuse, miks Estonia nii harva värsket eesti ooperi välja toob. Hiljutine konkurss kukkus ebaõnneliku kombel läbi, samas tuleb teie meelde, et meie selle sajandi edukaim nüüdisooper, Erkki-Sven Tüüri «Wallenberg» tuli siin lavale sinu osalusel.

Jah, see oli minu debüüt Estonias, ja alguses oli lepingus kirjas vaid neli etendust. Lõpuks käisime turneedel ja laulsime seda üle 20 korra. Lavastusprotsess oli ju väga keeruline, see toimus pronkssõdurikonfliktide ajal. Lavastaja Dmitri Bertmanit ei lastud Eestisse – Moskva ei lubanud. Nii et tema istus Soomes ja vaatas meie proove Skype'i vahendusel, teda vahendas Neeme Kuningas.

Aga miks te ikkagi nii vähe olete viimastel aastatel Estonias laulnud? Kas siin pole teile rulle? Või on mujal huvitavam?

Nii ja naa. Neid oopereid, kus saaksin laulda, on kavast maha läinud. Just sel ajal, kui tuli välja «Tütarlaps kuldsest läänest», olin Regensburgis, ja kuna seal pakuti 16 etendust... ma väga armastan laulmist, aga see on siiski ka mu töö ja elatis.

Saksamaal tehakse plaanid nii pikalt ette, mul on kuni aastani 2023 kõik paigas. Ma ei saa ootamatult ka kuuenädalaseks prooviperioodiks ära sõita, proovigraafikute sobitamine abikaasaga on ikka üks paras pusle.

Kodupublik ootab teid alati südamevärinal – nii nagu ka teisi

eesti ooperilauljaid. Kui «Tannhäuseris» esines Lauri Vasar, oli samuti etendusele suur tung.

Lauriga oleme ükskord lava jaanud – see oli Birgitta festivalil Mozarti ooperis «Don Giovanni». Ta on super! Parimas mõttes tõeline lavaloom. Veel üks nimi, kes juba väljaspool karjääri teeb ja tasuks meelde jätta, on noor suurehääline sopran Maari Ernits.

Ma tahan tajuda kogu tervikut, ma ei saa nagu linnuke üksi leelotada oma rida, pean teadma absoluutselt kõike.

Tänavu on Beethoveni aasta. Tema ainuke ooperi «Fidelio» pealkirja kuuldes meenuvad mulle alati kiilakaks grimeeritud Aile Asszonyi ja Mati Turi Nargen Opera lavastuses Viinistul aastal 2007.

Mai alguses saan seda taas esitada. Lähem esimest korda laulma Braunschweigi teatrisse. Huh, saksakeelsed kõnetekstid! Aga Nargeni lavastusega meenub mulle Maarja Kangro supertõlge. Ma usun, et tema tõlked olid paremad kui originaaltekst!

Samas on sel mälestusel ka kurb alatoon. Proove alustasime koos tenor Vello Jürnaga.

Me mõlemad olime käinud Itaalias end täiendamas maestro Carlo Bergonzi juures. Mä-

letan, kui sõitsime peale proovi paadiga Naissaarelt mandrile. Vello pööras äkki ümber ja küsis: «Kuule, kuidas sa oled suutnud seda hoida – seda maestro ideed laulmisest?» Tõsi – igas proovis kohtud paljude pianistide, dirigentide, lavastajatega, segavat informatsiooni tuleb aina peale. Ja ma ütlesin, et olen seda ideed endas kandnud nagu igavest tuld. Järgmisel hommikul Vellot enam polnud...

Mullu 1. detsembril oleks ta saanud 60-aastaseks. Tema elu lõppes ootamatult vara. Aga siiski planeerivad mõned lauljad oma karjääri ette elu lõpuni. Näiteks kuulus USA dramaatiline mezzo Dolora Zajick pani ette täpselt paika, millal on üheks või teiseks rolliks valmis. Tema otsustas ka loobuda pere loomisest, sest laste ja karjääri ühendamine tundus võimatuks.

See on ääretult individuaalne. Mõned teevad suurt karjääri, neil on kolm last ja pole sugugi rongaamad. Aga peavad olema head abilised. Muidugi, kui laps on väike, siis on tema alati esikohal.

Näiteks kui ma läksin esimest korda Grazi ette laulma, pidin esimest korda aastastest Andrasest terve öö eemal olema. Oi, kuidas ma ei tahtnud minna! Olin juba rongis, mees käre perroonil. Mina lõristasin rongiks nutta, rongikondktor mind kallistamas ja lohutamas – täiesti uskumatu olukord!

Aga tegelikult mõjuvad lapsed laulmisele väga hästi. Siis saad aru sellest, mis on tegelikult oluline.

sugune tutvus võib tulevikus määravaks osutada...

Näiteks ükskord käisin Austrias Grazis ette laulmas. Alles hiljem sain teada, et täiesti juhuslikult töötas seal ooperistuudios Roman Hovenbitzer. Tema lavastas Vanemuises Donizetti «Maria Stuartat». «Võtke ta silmapilk!» olevat Hovenbitzer soovitanud.

Üüratu anne ja kompromissitu töökus on elementaarsed, aga peab ka õnne olema.

Just! Tegelikult kõik loeb. Ja seal Grazis saingi siis töö, mul oli laulda kaks lühiooperit, hilisromantiline Zemlinski

ky «Kääbus» ja Dallapiccola «Vang».

Aga kuidas siis Grazis esimene muusikaline proov läks?

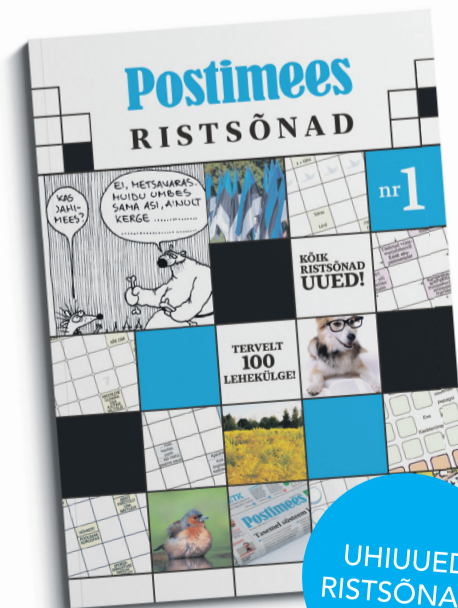
See oli mu esimene koostöö dirigent Dirk Kaftaniga. Ja esimene proov oli super, tõeline dodekafooniline jam session! Järgmisel hommikul tuli Kaftan küsima, mida ma järgmise hooaja alguses teen. Ta oli siirdumas Bonni peadirigendiks ja pakkus mulle rolli Othmar Schöcki «Penthesileas». Seda Šveitsi heliloojat siinmaal muidugi ei tunta, ja mina tegin siis teadja näoga «ahaa!». Argumendiks sai, et lavastas tõeline guru Peter Konwitschny. See oli järjekordne ooper, kus meloodiat nagu polekski, hullumeelne orkestratsioon – näiteks 11 klarneti!

Ma õppisin selle kõik ausalt selgeks, aga kuni viimase hetkeni jäi see minu jaoks kolemuusikaks. Ma ei suutnud leida inspiratsiooni! Ja äkitselt, kui ma Bonni jõudsin, muutus kõik. Ma lihtsalt hõljusin seal proovides õnnest. Konwitschny pälvis lavastuse

Kaks põhiasja, mis on kindlad: hää ei tohi mitte üheski õpingufaasis kõlada koledalt ja ebatäpne intonatsioon on tehniline puudujääk.

Ligi 100 lk ristsõnu ja viktoriine!

UHIUUED RISTSÕNAD!

Müügil lehelehtidel üle Eesti.

Postimees
KIRJASTUS